

Redegjørelse til Nordisk Råds sesjon, høsten 2019

Sammenfatning

Nordisk Ministerråd igangsatte i 2016 et treårig samarbeidsprogram for integrering av flyktninger og innvandrere (2016-2018). Programmet ble forlenget med 3 år ved programmets slutt og det nye programmet går fram til og med 2021. Programmets hovedmålsetting er å understøtte landenes arbeid med integrering ved å styrke det nordiske samarbeidet med fokus på utvikling av ny kunnskap og kunnskaps- og erfaringsutveksling. Det ble orientert om det nye programmet i «Utskottet for valfard» på Nordisk Råds møte på Island 22.januar 2019.

Innledning

Bakgrunnen for etableringen av samarbeidsprogrammet i 2016 var at de nordiske land i 2015 og 2016 mottok mange flyktninger bl.a. i forbindelse med krigen i Syria. Landene stod overfor mange av de samme utfordringene med å integrere disse og mente at det ville styrke integreringen å etablere et nordisk samarbeid. Etter avslutning av første 3-års periode ble det vedtatt av MR-SAM at programmet skulle videreføres.

Samarbeidet

Uformelt ministersamarbeid

Da programmet ble etablert bestemt de nordiske ministrene med ansvar for integrering i de nordiske land, at de ikke ønsket å opprette et formelt ministerrådssamarbeid på integreringsområdet, men avholde uformelle ministermøter. Det ble i tillegg til ministermøte under det finske formannskapet i 2016, avholdt et uformelt ministermøte under det norske formannskapet i september i 2017. Begge ministermøtene har hatt fokus på hvordan man kan få til en best mulig inkludering av flyktninger og innvandrere på arbeidsmarkedet. Sverige avholdt under sitt formannskap en ministerkonferanse om innvandrerkvinner etablering på arbeidsmarkedet der de fleste av de nordiske ministrene deltok. I det videreførte programmet pekes det på at det også i årene framover er viktig å fasilitere møter mellom integreringsministrene for å utveksle erfaringer om politiske innsatser og initiativ på integreringsområdet, men at det skal være et fleksibelt politisk samarbeid og at samarbeidet skal skje i nært samarbeid med det til enhver tid sittende formannskap.

Organisering av programmet på embetsmannsnivå

Det har i hele programperioden vært god kontakt med embetsverkene i landene, men dette er nå formalisert i en referansegruppe. Det ble i 2019 etablert en referan-

segruppe for programmet med representanter fra de departementer som har ansvar for integreringsområdet i de nordiske land. Også Færøyene, Grønland og Åland er invitert til å utnevne representanter til gruppa. Referansegruppen skal gi innspill til mål, innretning, aktiviteter og tema for programmet i den kommende perioden. Det vil sikre «eierskap» til programmet fra landene og sikre at programmet utvikler aktiviteter og produkter som er relevante.

Kunnskapsutvikling og spredning

Som en del av programmet ble det i 2016 etablert en «Clearingsentral» i et samarbeid mellom Nordens Velferdssenter og Nordregio i Stockholm. Clearingsentralen skal innhente, utvikle og spre forsknings- og erfaringsbasert kunnskap, og har fungert som en idebank med oversikt over god metodikk og gode eksempler på godt integreringsarbeid. De har etablert en hjemmeside, fått utarbeidet rapporter, avholdt seminarer, ekspertgruppemøter og annen utadrettet aktivitet. Det er foreslått at driften av Clearingsentralen fortsetter i programmets nye tre-års periode.

I regi av NordForsk er det etablert et nordisk-britisk forskningsprogram for migrasjon og integrasjon. Formålet er å skape ny kunnskap på dette området for aktører i og utenfor academia slik at man kan håndtere utfordringene ved migrasjon og utnytte de muligheter migrasjonen gir. Programmet har et totalbudsjett på 74 mill NOK for årene 2018-23. Dette finansierer 5-6 store nordiske/nordisk-britiske forskningsprosjekter.

Tilskudd til prosjekter

Det har helt fra starten av vært satt av midler til nordiske prosjekter som det kunne søkes på. I perioden er det gitt midler til ulike typer av prosjekter, slik som forskningsprosjekter, kartleggingsprosjekter, utviklingsprosjekter og til ulike konferanser på ulike tema knyttet til integrering. Det vil også i perioden fram til og med 2021 settes av prosjektmidler som bevilges til ulike nordiske prosjekter etter søknad. Det er viktig at prosjektene det bevilges midler til kan generere ny evidensbasert kunnskap og formidle dette. Også pilotprosjekter der de nordiske land i fellesskap prøver ut nye metoder og utvikler innsatser sammen er prioritert.

Samarbeid med sektorene

En sentral del av programmet har vært samarbeid med de ulike sektorene. Innenfor rammen av flere fagministerråder og embetsmannskomiteer, har det vært fokus på integrering. Både MR-A og MR-U og MR-JÅM og MR-K har hatt fokus på integrering og innlemmet dette temaområdet i sitt arbeid.

Sektorene i Nordisk Ministerråd vil også framover ha fokus på integreringsspørsmål. Sverige har under sitt formannskap initiert et prosjekt om å styrke unges sosial inkludering og delaktighet i utsatte områder. Målet med prosjektet er å minske ulikhetene og segregeringen samt å øke unges delaktighet i utsatte områder. Prosjektet ledes av Svenske myndigheten for ungdoms- og civilsamfunnsfrågor (MUCF). Innenfor utdanningssektoren har man etablert et nordisk utdanningsnettverk som har fokus på opplæringssituasjonen for nyankomne barn og unge. På kultursektoren er det etablert et program «Inkluderende kulturliv i Norden» som skal bidra til å fremme det lokale kulturlivet og sivilsamfunnet som arena for integrering av innvandrere i Nor-

den. Innenfor arbeidslivssektoren har det på oppdrag fra Nordisk Ministerråd blitt utarbeidet ulike rapporter om hvordan man på best mulig måte kan integrere flyktninger og innvandrere i arbeidslivet. Under Sveriges formannskap i Nordisk Ministerråd i 2018 ble det arrangert en ministerkonferanse om etablering av innvandrerkvinner på arbeidsmarkedet der mange av ministrene ansvarlig for arbeidslivssektoren deltok. Ministermøtet ble fulgt opp av et ekspertgruppemøte i juni 2018 der man drøftet hvordan landene konkret kan arbeide for å få flere innvandrerkvinner i arbeid. Etter initiativ fra Norge, etableres det i 2019 et nordisk nettverk som skal arbeide mot negativ sosial kontroll. Nettverket vil bl.a. arbeide med utvikling av ny kunnskap og utveksling av forskning- og erfaringsbasert kunnskap mellom de nordiske land.

Innsatsområder

De prioriterte innsatsområder denne perioden har vært inkludering av flyktninger og innvandrere i arbeidslivet. Det har vært produsert ulike rapporter med gode eksempler og forskningsbasert og erfarings kunnskap om hva som virker for å få flyktninger og innvandrere i arbeid. Det er også utarbeidet et «policy brief» på området, avholdt konferanser og workshop både for sentrale myndighetsaktører, kommuner og andre sentrale aktører på integreringsområdet i de nordiske land. I april 2019 ble det publisert en stor nordisk forskningsrapport som sammenlignet innhold og resultater av introduksjonsprogrammene for nyankomne flyktninger i Norge, Sverige og Danmark over tid «Nordic integration and settlement for refugees. A comparative analysis of labour market integration outcome». Det ble på samme tid publisert en rapport som oppsummerer hva forskningen sier om arbeidsinkludering av flyktninger og innvandrere «Integrating immigrant into the Nordic labour market». Begge rapportene har fått stor oppmerksomhet.

I tillegg har tema som nyankomne barn og unge, inkludert enslige mindreårige, vært sentralt. Det er utarbeidet rapporter om situasjonen for nyankomne barn og unge, inkludert enslige mindreårige. Det er avholdt et nettverksmøte for alle sentrale aktører som arbeider med enslige mindreårige og for de som arbeider med nyankomne barn og unge på utdanningssektoren. Det er utgitt flere rapporter om temaet. På likestillingsområdet har ministerrådet drøftet innvandrerkvinner arbeidsdeltakelse.

I programmet framover vil man fortsatt ha fokus på inkludering av flyktninger og innvandrere på arbeidsmarkedet, men man kommer også til å ha fokus på nyankomne barn og unge og deres familier, inkludert enslige mindreårige, frivillighetens rolle i integreringen, utsatte/segregerte boligområder og landenes arbeid med ekstrem sosial kontroll.

Arbeidet mot radikaliserings og voldelig ekstremisme

Nordisk Ministerråd hadde i perioden 2016-2018 et program for demokrati, inkludering og sikkerhet (DIS programmet) som hadde som hovedmål og skape trygge samfunn og bekjempe radikaliserings og ekstremisme. Som en del av programmet ble det etablert et nordisk bynettverk, Nordic Safe Cities (NSC) med mål å styrke det forebyggende arbeidet mot ekstremisme og bidra til å skape trygge byer. Nettverket har mange medlemsbyer og en lang rekke byer har deltatt på aktiviteter i regi av nettverket. Det er arrangert mange nordiske sesjoner, initiert lokale aktiviteter og man har hatt et utstrakt samarbeid internasjonalt. Nettverket og deres aktiviteter har vakt stor interesse både i EU og resten av verden, og er nå en regional «bransje» av det

verdensomspennende nettverket mot radikaliserings og voldelig ekstremisme «Strong Cities». Ved åpningen av FNs generalforsamling i 2018 fikk nettverket anledning til å presentere seg selv på et «side event» der sentrale aktører på området forebygging av ekstremisme og radikaliserings fra hele verden deltok.

Nordic Safe Cities har vært finansiert og «eid» av Nordisk Ministerråd (NMR). Det arbeides nå med at nettverket fortsetter, men at det blir mer uavhengig av Nordisk Ministerråd. Arbeidet med Nordic Safe Cities er fra 2019 en del av Samarbeidsprogrammet for integrering av flyktninger og innvandrere.

Resultat

Programmet har initiert en lang rekke aktiviteter knyttet til kunnskapsutvikling og spredning av kunnskap om hvordan landene kan arbeide for å få til en god integrering av flyktninger og innvandrere. Programmet har bidratt til å koble ulike aktører for å bidra til kunnskapsspredning og erfaringsutveksling mellom disse. Det er utarbeidet en rekke rapporter innenfor rammen av programmet, avholdt flere workshops for sentrale myndighetsaktører og konferanser for ulike aktører på feltet. Vedlagt er en liste om rapporter og aktiviteter i regi av programmet (vedlegg 1)

På oppdrag fra Nordisk Ministerråd (NMR) foretok Rambøll i 2018 en spørreundersøkelse blant sentrale myndighetsaktører i de nordiske land om deres opplevelse av nytte og relevans av programmet. Den viste at myndighetsaktørene har opplevd programmet som meget nyttig og relevant. Tilbakemeldingen fra aktørene i undersøkelsen er at de ønsket en videreføring av programmet. Det ble på den bakgrunn bestemt at programmet videreføres til og med 2021.